

Lutino - den senaste av grundfärger

Björn Lundamark

Den nyaste grundfärgen inom guppyvärlden är lutino, den kom till Europa i början 90-talet. Många guppyodlare brottas med den vanliga albinons fertilitets problem, utan att tänka på att det finns fler varianter av albinos. Hur förhåller sig de två albinotyperna till varandra?

Problem med albinoavel

Trots de välkända problemen med albinoguppys är albinon en populär grundfärg. Albinoguppyn är nog den tredje eller fjärde populäraste grundfärgen (efter grå, blond och pink) om man tittar på utställningslistor och dylikt. Det verkar som albinoanlaget för med sig letala (dödliga) egenskaper vilka bereder uppödaren stora problem som dessutom ökar för varje generation man inavlar sina djur. Har man inavlat sina albinodjur i tre eller fyra generationer så får man praktiskt taget ingen avkomma längre. Detta problem löser man bäst genom att hålla en stam med t.ex. grå eller blond grundfärg men med samma täckfärg som albinona. Ur ickealbinostammen tar man individer som korsas med albinona varannan till var tredje generation för att bibehålla sin albinostam någorlunda frisk och fertil. Det finns dock vissa stammar av röda albinos som är relativt fruktsamma, det är väl ett resultat av många år av naturlig selektion (en steril fisk får ingen avkomma). Varför är då albinon generellt så svår att hålla igång som stam? Svaret ligger i dess färg eller snarare avsaknad av färg. Albinon är vit, eller gulaktig om man så vill, med röda ögon, detta beror på en avsaknad av melanin (svart färgämne). Denna avsaknad melanin uppstår p.g.a. en mutation någonstans i fiskens DNA-region som kodar för melaninet och leder till en kraftigt reducerad eller utebliven melaninproduktion. Hur avsaknad av melanin och albinoguppys ökade dödlighet hänger ihop har jag inte lyckats få någon rättsida på men det finns säkert en logisk förklaring. Enligt Phillip Shaddocks bok Guppy color bank så finns det åtta delsteg i proteinsyntesen för att få fram melaninet. Detta leder till att det teoretiskt skulle kunna finnas åtta typer av albinos.

Albinovarianter

Hur många albinotyper finns det då? Enligt de flesta finns det två typer av albino. Först den ”riktiga” albinon även kallad RREA (Real Red Eye Albinos) och sedan finns det ännu en albinoform som har döpts till lutino i Europa. Den kallas även WREA (Wine Red Eye Albino) i bl.a. USA och Asien på grund av sina mer mörkt vinröda ögon. Inom albino guppytypen (RREA) finns det även två varianter som dock inte går att skilja åt med blotta ögat. Detta leder till att man ibland kan para två stycken till synes lika albinon med varandra och ändå sluta med grå avkomma, till odlarens stora förvåning. Om odlaren nu bara håller ut och parar de grå syskonen med varandra, så kommer det teoretiskt ut grå och ”tre sorter” av albinos i förhållandet 9:3:3:1. De grå blir flest sedan lika antal av de båda albinotyperna och sedan kommer den ovanliga dubbelrecessiva albinon. Om det går att urskilja denna dubbelalbino bland de andra albinofiskarna vet jag inte. En annan sak som jag inte vet är om det är någon skillnad i överlevnad och fertilitet mellan de två riktiga albinotyperna.

Lutino

Någon gång i början av 90-talet ”upptäcktes” lutinon i Europa, den kom då ifrån Japan där den funnits ett tag. Det var Claus Osche och Ömer Gülmez som importerade några djur från Japan. En del av albinodjuret hade lite mörkare ögon och när de började korsa djuret med riktiga albinos så upptäcktes det att avkomman blev grå. Eftersom Ömer Gülmez hade tillgång till japanska guppytidningar där det ofta var bilder på lutinos, så förstod han att det måste vara lutinos dels eftersom avkomman efter de båda ”albinovarianterna” blev grå och dels att de hade vinröda ögon när de var renrasiga. Ömer Gülmez lutinos var mycket fertila och saknade alla problem som de andra odlarna hade med sina riktiga albinostammar vid den tiden, han ställde även ut några djur. I början kallades denna albinoform för wine red albino. Att ögonen är vinröda beror på att lutinon producerar en liten mängd svarta pigment, därför blir ögonen lite mer mörka än den vanliga albinon. Det kan dock vara svårt att se de vinröda ögonen, för oftast så ser de bara svarta ut och då kan man nästan missta fisken för att vara av den blonda grundfärgen. Det är när ljuset faller i vissa vinklar som man tydligt ser att ögonen är mörkt vinröda, något som kanske försvårar igenkännandet av lutinofiskarna. 2004 fastslogs det att denna albinoform skulle kallas lutino av IKGH. Det är ett namn som redan används på bl.a. kanariefåglar och kakaduor med en gulvit färgton. Vad är det då som utmärker denna nya grundfärg gentemot den riktiga albinon? Av vad jag förstår, är det att den saknar mycket av dennes fertilitetsproblem. Det finns dock olika bud om detta, enligt Tobias Bernsees hemsida (www.guppyfocus.blogspot.com) där Tobias beskriver att hans nyligen importerade djurs avkommor har haft en stor andel hanar med förlängt gonopodium. Om det nu beror på att Asiaterna har ”planterat” in sådana gener i WREA fiskarna eller om denna defekt är kopplad till lutinoanlaget kan inte jag svara på. Trots att WREA fiskarna har snudd på den riktiga albinons färgsättning och uttryck är den inte på långa vägar så populär som den vanliga albinon. Varför tar ingen odlare och försöker sig på att korsa över typiska albinofärger på lutinon? Det skulle vara en stor odlarframgång för den som fick fram vackra och fertila fiskar. Lutinon är dock något mer populär i Asien än i resten av världen där den verkar mer sällsynt. Trots idogt sökande på internet så kan det vara ganska svårt att hitta bra bilder på fiskar med nämnda grundfärg. En snygg variant är den som kallas WREA japanese red tail tuxedo på utrikiska, vilket ungefär betyder lutino halvsvart röd. Den stammen ska vara väldigt fertil och livskraftig, det enda problemet om man vill ha den varianten är att den hittills bara finns på Hawaii!!!

WREA japanese red tail tuxedo från Shaddocks bok: Guppy color bank (med författarens tillstånd)

I våra trakter (Europa) verkar det snart finns fler hållare av lutinos av Endlerguppytyp än de som har vanliga lutinos. Ingen av de guppyhandlare som jag kunde hitta i Europa saluförde lutinos, det gjorde däremot några obskyra handlare i USA till ockerpriser. Enligt Gernot Kadens hemsida så finns det kanske bara en hållare av WREA guppys i Europa nämligen Hans Großmann. Det finns dock minst två då jag har hittat Tobias Bernsee, som troligen importerade sina djur ganska nyligen. På ett forum nämndes det också att både Claus Osche och Gernot Kaden skulle ha lutinos, denna tråd har jag dock inte följt upp pga. språksvårigheter. Det är ändå märkligt att det är så få som håller lutinos med tanke på att allt nytt brukar vara spännande och att de verkar vara mer ”friska” än albinos. Det skulle vara intressant att få reda hur det förhåller sig med lutinos fertilitet, är den bättre än vanliga albinos eller? Är det typiskt för lutinohanarna att få förlängt gonopodium? Det är något som jag misstänker är ditplanterat av asiaterna eftersom det verkar vara populärt i Asien med förlängda fenor. I så fall kanske det går att avla bort? Eller är det nära kopplat med lutinoanlaget? Om det inte är asiaternas verk går det kanske att avla bort ändå med tålmod och turen på sin sida? Frågorna är många men fiskarna få.

Allt i denna artikel bygger på litteratur- och internetstudier då jag själv saknar både albino- och lutinoguppys, så om det har smugit sig in några fel eller oklarheter kan man alltid skriva till guppybrevet (eller mig: bjorn.lundmark@spray.se) och dela med sig av sina erfarenheter eller frågor. Apropå att dela med sig, är det någon som håller lutinoguppys och kan avvara/sälja några stycken skulle jag bli väldigt tacksam. Något som också intresserar mig i högsta grad är guppylitteratur, om någon har guppyböcker som man vill sälja så tveka inte att kontakta mig.